

SPINET

Postbus 48, 6590 AA Gennep
secretariaat-cssp@missie-geest.nl
www.missie-geest.nl
IBAN NL72RABO0116166444
BIC RABONL2U

SPIRITIJS NEDERLANDS TIJDSCHRIFT

Jaargang 74 no. 4

April 2019

Paasgedachte

Soms denken wij: er is niets aan te doen.
Het leven op de wereld is een duister kluwen
van geld en macht, van wapens en drugs,
doordrenkt met 't zilte nat van zoveel tranen in de nacht.

Soms denken wij: er is niets aan te doen.
Het leven op de wereld is een lijf aan lijf gevecht, in 't groot, in 't klein.
De sterkste overwint, de zwakke lijdt,
kan nergens nog terecht.

Zo was het op die donkere dag toen God gekruisigd werd.
Verraden, verkocht voor dertig zilverlingen,
en op de bergtop aan alleman getoond
om te bewijzen dat kwaad de moeite loont.

Maar op die morgen met het open graf
liet God ons zeggen dat het anders kan,
dat in elke kleine mens de veerkracht leeft
om sterker dan het onrecht, zelfzeker op te staan.

Pasen is geen feest om naar te kijken.
Pasen moet je voelen en beleven:
zelf verrijzen uit het duister kluwen waarin je bent verstrikt en,
met de ogen knipperend in het morgenlicht,
getuigen dat Hij in jou verrezen is.

Namens de Congregatie van de H. Geest wensen wij u een Zalig Paasfeest.

Een warm onthaal in Handel

Eind januari - we waren al enkele maanden woonachtig in Handel - kwam Peter Geerts van het Handels Dorpsoverleg met het verzoek om de Handelse bevolking de kans te geven ons, d.w.z. de nieuwe paters in de parochie, welkom te heten. Dit verzoek viel min of meer samen met een ander verzoek uit de parochie Heilige Willibrordus Gemert Bakel. De parochie wilde vanwege onze komst in Handel een eucharistieviering met een Afrikaans tintje, met medewerking van het koor 'A Djambo' uit Venray. Op zondagmorgen 17 maart zat de kerk bomvol en was er een prachtige viering. Het was een mooi begin van een warm onthaal in de Handelse kerkgemeenschap. Het Handels Dorpsoverleg had aansluitend een informeel samenzijn in de Bron georganiseerd. En ook daar was er massale belangstelling om, onder het genot van een kopje koffie, nog eens nader kennis te maken en na te genieten. Meerdere malen wensten ze ons een aangename werksfeer toe in het mooie Handel, maar spraken ook de hoop uit dat ze de paters de komende tijd niet alleen op eigen terrein, maar ook in het verdere sociale leven van Handel vaak tegen zouden komen. De aanwezigheid van zoveel mensen uit Handel en andere kerkdorpen, alsook van familieleden deed ons erg goed. En de medebroeders uit Gennep, Berg en Dal en Heerenveen gaven aan de viering een bijzonder Afrikaans tintje. Een van de deelnemers aan een van onze jongerenreizen naar de CAR (Centraal Afrikaanse Republiek) schreef me de dag daarna: *'Gisteren was het een geweldig mooie viering. Toen jullie achter het koor 'A Djambo' binnenkwamen, voelde ik wat ik in de CAR ook voelde tijdens de vieringen'*.

Wij, Callistus Offor, Cândido Sousa Luhuma en Martin van Moorsel, hebben dit feestelijke welkom met zoveel belangstelling ervaren als een echt warm onthaal.

Het heeft ons het gevoel gegeven dat we in Handel echt welkom zijn en dat we er echt bij horen. Callistus stond in de vroege morgen al in de keuken te koken om onze medebroeders

niet met lege magen naar huis te sturen. Ze lieten het zich goed smaken met dank aan Callistus.

In zijn overweging, die nu volgt, ging Martin van Moorsel in op de nieuwe koers die wij Spiritijnen ingeslagen zijn door medebroeders uit onze internationale gemeenschap naar Nederland te laten komen en op de vraag wat voor missie ons in Nederland voor ogen staat.

Een teken van de Geest!

In mei 2010, bij het vertrek van de Spiritijnen van het Gemerts kasteel naar Gennep, dachten we 'onze missie zit erop'. Maar we vergaten daarbij toch iets wezenlijks, iets wat we niet in handen hadden. Op een van de torentjes van het Kasteel in Gemert staat een vaantje met daarop de tekst 'Ubi vult Spirat', 'de Geest waait waar hij wil'. En inderdaad de H. Geest is vanuit een andere hoek gaan waaien. Want sinds dat vertrek uit Gemert zijn uit onze internationale spiritijnse gemeenschap enkele medebroeders naar Nederland gekomen in een "omgekeerde missie". Bij hun aankomst in Nederland waren deze jonge medebroeders echter verbaasd, dat wij in Nederland alleen maar dachten aan de afbouw van de Nederlandse Spiritijnen. Hun reactie was: "Waarom hebben jullie ons naar Nederland laten komen? Als jullie enkel denken aan afbouw en niet aan een toekomstgericht beleid, dan is er in Nederland voor ons jonge medebroeders geen plaats. Wij zijn hier gekomen met één missie en willen onze talenten en energie inzetten voor de toekomst van de kerk en van de spiritijnse provincie."

Hun reactie was een eyeopener, ja zelfs een 'teken van de Geest', die ons, een sterk vergrijzende groep paters en broeders, een nieuwe impuls gaf. In goed overleg met elkaar werd duidelijk dat de ontwikkeling van een toekomstige spiritijnse missie in Nederland alleen zou kunnen slagen, als de jonge medebroeders er, samen met ons, hun schouders onder zouden zetten.

Sindsdien zijn er "uit onze internationale spiritijnse gemeenschap" een zestiental Afrikaanse medebroeders naar Nederland gekomen in een "omgekeerde missie" en in solidariteit. Ze komen uit Nigeria, Kameroen, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Kenia, Angola en Ghana. En aanstaande woensdag op 20 maart zal pater Callistus naar Schiphol gaan om nog weer een nieuwe medebroeder uit Nigeria af te halen die hier zal komen werken en later dit jaar zal er nog een jonge pater komen uit Oeganda. Deze jonge medebroeders zijn momenteel de stuwende krachten in onze missionaire projecten in Eindhoven, Rotterdam-Zuid, Heerenveen en Berg en Dal en sinds kort ook hier in Handel.

Speerpunt: internationale en interculturele gemeenschappen

De bewustwording van het steeds groter wordende internationale en interculturele karakter in onze Nederlandse Provincie is een van onze speerpunten geworden. Het groeiende aantal Afrikaanse medebroeders vraagt intussen steeds meer onze aandacht voor zowel hun begeleiding en taalstudie als voor hun pastorale training en inburgering. Maar het proces van integratie is toch eerst en vooral een inspanning van alle Nederlandse en Afrikaanse medebroeders om samen een 'thuis' te scheppen, waarin iedereen, zonder de kern en de rijkdom van zijn eigen cultuur te verliezen, bereid is zich te laten veranderen en verrijken door de aanwezigheid van de ander.

Als leden van de internationale congregatie van de H. Geest hebben we dus samen gekozen voor deze nieuwe uitdaging, voor dit nieuw begin. Deze nieuwe missie in Nederland, en nu

met name in Handel, moet nog voor een groot deel ontworpen worden en daar is veel creativiteit en inzet voor nodig. Het is voor ons een nieuw vertrekpunt en we weten nog niet waar de H. Geest ons heen zal voeren. Maar door welk dynamisme deze onderneming gedragen moet worden, en welke eisen dat stelt aan een echte internationale en interculturele samenwerking, dat wordt ons steeds duidelijker. Het vraagt een sterk geloof dat we samen delen en een sterk bewustzijn van een gezamenlijk charisma, waarvan we de nieuwe vormen samen moeten ontdekken. Het vraagt ons trouw te zijn aan de waarden en idealen die we vanuit onze verschillende oorsprong en afkomst hebben meegekregen. Elkaar vertrouwen en bereid zijn om van elkaar te leren.

Waarom in Handel!

De eerste besprekingen met het bisdom Den Bosch over het eventueel starten van een nieuwe gemeenschap in het Bossche bisdom zijn begonnen in het najaar van 2017.

Al snel kwam Handel in zicht. Op de Nieuwjaarsreceptie 2018 van de Gemeente Gemert-Bakel, hier in het gemeenschapshuis DE BRON, maakte ik een eerste afspraak met Deken Theo Lamers. Daarna volgde overleg met het bisdom en het parochiebestuur, wat uiteindelijk resulteerde in een akkoord. Begin mei werd de start van een missionaire gemeenschap in de parochie H. Willibrordus van Gemert-Bakel met als woonplaats Handel ook door ons provinciaal kapittel bekrachtigd.

Factoren die voor ons meespeelden in deze keuze waren o.a. – en nu citeer ik uit het rapport van het kapittel - :

“Gemert is een historische plek voor onze medebroeders. Ze hebben op het kasteel hun hogere studies gedaan of er gewerkt in bepaalde functies. Ook al is het kasteel verkocht, de provincie blijft ermee verbonden omdat ons kerkhof, gelegen in het park van het kasteel, bezit blijft van de Congregatie. Vanwege het spiritijns verleden in Gemert verlenen nu nog steeds een paar van onze medebroeders weekend-assistenties in de kerken van de parochie. Gemert- Bakel wordt zo een verbindend symbool tussen ons verleden en de toekomst” (Ned. Kapittel mei 2018).

Onze spiritijnse missie.

In de recente film ‘Testament van een missie’, zegt een van onze medebroeders, die ruim 50 jaar in het Amazonegebied in Brazilië gewerkt heeft: ‘Als priester ben ik een sociaal werker geweest, maar ik heb geleefd vanuit mijn geloof in God. Een geloof in leven, niet alleen in een leven na dit aardse leven, maar in een leven hier en nu, een menswaardig leven’. Missie betekent dus voor ons dat geloof en leven hand in hand gaan, dat de mens centraal staat.

Pater François Libermann, een van onze stichters, hield zijn volgelingen een bescheiden, eenvoudige levenshouding voor: ‘Neem niet een houding aan van een heerser, beschouw de mensen als je leermeesters. Neem hun gewoonten en wijsheid als leidraad voor je doen en laten’.

In de kracht van de Geest.

Bij de ingang van ons huis in Gennep staat een gedenksteen, een cadeau van onze ex-leden aangeboden bij gelegenheid van ons vertrek uit Gemert. Hierop staat een duif afgebeeld en de tekst: *‘in de kracht van de Geest’*. In de kracht van de Geest worden wij uitgezonden om ons in dienst te stellen van het Evangelie en trouwe getuigen te zijn van Gods liefde, vooral

voor de armen, tot wier dienst we geroepen zijn. Dat zal ook onze missie zijn hier in Handel en in de parochie van de H. Willibrordus.

Het evangelie van vandaag over de gedaanteverandering van Jezus boven op de berg Tabor, in het bijzijn van enkele apostelen, beschrijft hoe Jezus zich biddend beweegt naar een belangrijke beslissing. Biddend wordt Hij zich bewust van wat Hem te wachten staat, maar vooral ook van de manier waarop Hij zich daaraan kan toevertrouwen. De gedaanteverandering is een gebeuren dat Jezus niet uit eigen kracht realiseert. Het valt Hem en zijn leerlingen ten deel. Net zoals Zijn verrijzenis. Jezus is niet vanzelf opgestaan uit de dood. Hij is door de liefde van de Vader opgestaan.

Niet uit eigen kracht. Daarvan wil het evangelie ons vandaag bewust maken. In de kracht van de Geest worden we naar mensen uitgezonden, zonder Jezus halen wij het nooit.

Weer terug naar onze vertrouwde stek.

Wij, de paters van het kasteel, zijn weer teruggekomen naar onze vertrouwde gemeente, vanwaar de laatste eeuw ruim 1200 missionarissen zijn vertrokken in alle richtingen over de wijde wereld. Nu is het een omgekeerde missie in solidariteit. Het zijn nu de paters Spiritijnen uit Afrikaanse landen die een nieuwe missionaire gemeenschap zijn begonnen in Handel. Een uitdaging. Maar we hebben tot nu toe al heel veel uitingen van sympathie ondervonden van de Handelse mensen. En vandaag worden we 'hartelijk welkom geheten door de Handelse bevolking'. We ervaren het als een warm onthaal en als een broederlijk gebaar om ons welkom te voelen in Handel. Daarvoor onze oprechte dank.

We hopen op een bescheiden manier waar te kunnen maken, waar het volgens Paus Franciscus in de kerk om gaat: 'Een gastvrije en barmhartige kerk, die niet bang is gewond te raken of vuile handen te maken, omdat ze midden tussen de arme en lijdende mensen wil staan. Een nederige kerk, zonder praal, een dienende en liefdevolle kerk.'

Martin van Moorsel

Overledenen

27 februari	In Oss overleed op de leeftijd van 88 jaar mevrouw J.Smits-Vossen, zus van †pater Gerard Vossen.
12 maart	In Haulerwijk overleed in de leeftijd van 92 jaar de heer Jan van den Brink, broer van †pater Otto van den Brink.
23 maart	In Noorden overleed in de leeftijd van 76 jaar de heer Kees Wahle, zwager van pater Jaap Nieuwenhuizen
25 maart	In Wijchen overleed in de leeftijd van 88 jaar zuster Helena van Moorsel, zus van pater Martin van Moorsel.

Dankwoord bij het afscheid van Jo en Lies Maas op 14 maart 2019 door Koos Gordijn

Jo, de meesten van ons hebben jou leren kennen, toen jij als vrijwilliger op het kasteel Jos Bankers bent komen helpen.

Toen de datum, dat wij van Gemert naar Gennep zouden vertrekken, vaststond, werd Jos ontslagen. Hij vertrok, maar jij bleef.

Piet Meeuws, Toon Gruijters, Piet Rutten, Koos Gordijn, Pieter Pubben, Paul Cuijpers

Wij vertrokken uit

Gemert, maar jij bleef. Iedere dag kwam je op het kasteel en was er iets te melden, dan hoorde Piet Delisse dat direct. Je hield niet alleen een oogje in het zeil, maar jij verzorgde ook de gazons.

Jij werd daarbij van tijd tot tijd achterna gezeten door een zwaan, die dat om welke reden dan ook niet goed vond. Maar ook die zwaan verdween, en jij bleef.

Jules Habets, Piet Delisse, Jo en Lies Maas, Gerard Spierings, Piet Meeuws

Nu nemen wij afscheid van jou, omdat jij gaat stoppen.

We zijn erg blij, dat je niet helemaal vertrekt, maar ervoor blijft zorgen dat alles in orde is, wanneer wij naar Gemert komen voor een uitvaart.

Als dank voor alles wat je hebt gedaan, geef ik je deze enveloppe. Van jullie kinderen weten we, dat je denkt aan een nieuwe TV of een lekkere luie stoel. Bekijk maar wat je ermee wilt doen. Als dank voor al de uren dat jij, Lies, thuis alleen achterbleef, heb ik voor jou een bos bloemen.

We heffen het glas op jullie gezondheid en nogmaals heel veel dank !

Medestandersavond over duurzaamheid: van groene revolutie, vliegverlegenheid tot klimaat spijbelen

De Medestanders hebben dit jaar als thema gekozen: de toekomst. Bij de bezinningsavond op 27 februari stond het thema duurzaamheid centraal. Judith Wilmer en Marleen Jansen hebben gekozen voor een drieluik-programma. Aan het begin van de avond was er een korte quiz over onze kennis van heden en toekomst, gebaseerd op het boek "Feitenkennis" van Hans Rosling. Vragen als "Welk percentage van het aantal meisjes heeft haar schoolopleiding nu afgemaakt?" met keuzes tussen 50%, 70% en 90% lieten ons brein kraken. Op basis van de antwoorden konden we vaststellen dat we veelal een negatief beeld hebben van de werkelijkheid. Dus ja, gelukkig maken nu in heel de wereld 90% van de meisjes haar opleiding af.

Daarna volgde een korte presentatie van Judith Wilmer over duurzaamheid op basis van het boek "Geloven in een betere wereld, sporen van Oikos" van David Renkema. Vanwege de verschrikkelijke ervaring in de Tweede Wereld Oorlog wilde Nederland nooit geen honger meer voor haar bevolking. Dus er werd mede op basis van de Marshall hulp in Nederland een groene revolutie ontketend, waarbij voedselzekerheid een directie verbinding had met landbouwbeleid. In Europa ontstond een landbouwbeleid dat aan zijn succes ten onder ging. Het was niet meer te financieren vanwege de oplopende kosten voor het uit de markt nemen van overschotten en voor de exportsubsidies.

Er werd steeds meer verband gelegd tussen bevolkingsgroei en milieu. De discussie verschuift ook van bedreigingen, zoals schaarste aan natuurlijke hulpbronnen, klimaatverstoring en

afnemende biodiversiteit die zorgen voor beperking als minder vlees, minder mobiliteit en minder kinderen, naar uitdagingen waarbij nieuwe technologieën er voor gaan zorgen dat wij onze levensstijl ongestoord kunnen voortzetten. Kan dat? Is dat bereikbaar voor iedere wereldburger?

Na deze inleiding hebben we van gedachten gewisseld in hoeverre we onze eigen levensstijl konden en wilden aanpassen om bij te dragen aan duurzaamheid van de aarde. Hoewel bij menig medestander de wereld groter is dan Nederland, is de vanzelfsprekendheid van vliegen niet meer bij iedereen aanwezig. Voor werk of wanneer familie in het buitenland woont, blijven dit lastige afwegingen. Het woord “vliegverlegenheid” is een nieuw begrip. Onze levensstijl aanpassen zit ook meer in kleinere dingen, zoals het verminderen van het gebruik van plastic, waarbij we kunnen leren van kinderen. Maar ook het gebruik van elektrische apparaten kent een zeer hoog energieverbruik. Echt fundamenteel anders leven vindt menigeen lastig, al wordt ook aangegeven dat voor een aantal mensen het hebben van materiele spullen steeds minder belangrijk wordt.

We sluiten af met een column van Louise Fresco, voorzitter Wageningen Universiteit uit het NRC van 25 februari, waardoor we de avond met positief gemoed afsluiten .

Klimaatverandering is kans voor nieuw leven

Beste scholieren, Toen wij ons voor het eerst via deze krant tot de mensheid richtten, in 2010, speelden velen van jullie nog in de zandbak. Even voorstellen: wij zijn deweergoden@destratosfeer. Onze productlijn omvat zonneshijn, wolken, temperatuur, neerslag en wind, niet op bestelling maar zoals het ons uitkomt. Graag strooien we strenge of kletsnatte winters over jullie uit, ontwrichtende stormen of hittegolven. Verschijnselen die vroeger direct aan ons werden toegekend, toen jullie nog beseften dat wij bestonden, maar die jullie tegenwoordig onmiddellijk klimaatverandering noemen.

En nu manifesteren jullie je, spijbelend ‘voor het klimaat’, om politici tot actie te dwingen. Die prijzen jullie de hemel in, want zo straalt jullie idealisme op hen af. Tegelijk vindt een kwart van de bevolking in dat zompige landje het klimaatdebat onzin, dat gaat ons ook te ver. Prima dus dat jullie je laten horen over de toekomst.

Maar we maken ons wel zorgen over jullie. Niet over dat spijbelen, dat haal je wel in. En een beetje retoriek mag ook. ‘Vreselijke gevolgen als Nederland de afgesproken hoeveelheid CO₂ niet haalt’, ‘toekomst wordt gevaarlijk’, ‘het milieu is het beu’. Correcte formuleringen zijn onderdeel van volwassen worden. Het milieu of het klimaat vindt niets. CO₂-vervuiling? CO₂ is geen vervuילend gas, maar een normaal bestanddeel van de atmosfeer; zonder CO₂ geen plantengroei. Meer broeikasgassen betekent meer broeikas-effect, dat wel, maar het is geen vervuiling. We verbazen ons nog meer over jullie pessimisme. Pas op dat jullie niet gaan

geloven dat jullie geen toekomst hebben. Tegelijk baart jullie passiviteit ons zorgen. Het is wel heel makkelijk om te eisen dat anderen het opknappen: want als de volwassenen het niet doen 'moeten wij over 30 jaar de rotzooi opruimen!'

Laten we jullie uit de droom helpen. Ook jullie zijn onderdeel van het probleem. De Nederlandse CO₂ -uitstoot groeit nog steeds. Dat noemen jullie slecht, maar het komt door de economie, diezelfde economie waar jullie zo van profiteren met jullie reizen, nieuwe kleren en mobieltjes. Een uurtje video kijken kost evenveel energie als twee nieuwe koelkasten. Jullie zijn gewend online veel gratis te krijgen. Op dezelfde manier benaderen jullie het klimaat: als iets wat oplosbaar moet zijn voordat jullie groot zijn zodat alles kan blijven als het is.

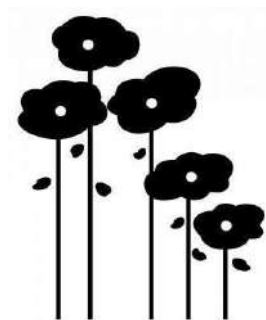
Het klimaat is het topje van de ijsberg (haha!). Het gaat om veel meer. Om jullie westerse leefwijze en om ongelijkheid. Om belabberde luchtkwaliteit, verloren landschap, armoede, overstromingen waar ze elders onder lijden. Jullie mensenkinderen komen uit honderdduizenden jaren van schaarste. Jullie hebben nog niet geleerd met overvloed om te gaan en na te denken over wat echt nodig is voor een goed leven.

Houd op met passiviteit en pessimisme. Wacht niet tot die eindeloos polderende volwassenen iets halfslachtigs besluiten over dat zogenaamde akkoord van Parijs. Begin bij jezelf. Zie de effecten van klimaatverandering niet als een rampenscenario maar als kans. Als iets jullie mensen kenmerkt is het wel jullie slimheid. Er is al zoveel verbeterd: in de laatste halve eeuw is in het nu bijna afgeschreven Verenigd Koninkrijk de CO₂-uitstoot per persoon gehalveerd terwijl de productiviteit is verdubbeld.

Omhels innovatie! Blijf niet steken in sombere diagnoses, staar je niet blind op oppervlakkige maatregelen, zoals minder vlees, hout stoken of meer elektrische auto's. Durf te denken in radicale vergezichten: nieuwe manieren van leven en werken met minder privé-bezit, nieuwe gebouwen en materialen die elektriciteit opwekken. Andere energiedragers, waterstof, misschien kernenergie, CO₂ als grondstof. Neem de tijd. Wij weergoden hebben alle geduld voor jullie probeersels.

Louise O. Fresco is voorzitter van de Raad van Bestuur van Wageningen U&R en schrijfster.

Marleen Jansen

Jarigen in april

12 Jules Malonga

15 Wim Dewez

20 Alphée Mpassi

22 Rut Rutten

29 Callistus Offor

Benoemd voor de Nederlandse Provincie

Pater Eugene Awayevu

Op 9 januari 2019 is pater Eugene Awayevu in ons land aangekomen op Schiphol. Hij is afkomstig uit Ghana en is benoemd voor de Nederlandse Provincie. De eerste maanden verblijft hij in onze gemeenschap van Gennep om Nederlands te leren met Paul Cuypers en taalmaatje Miek de Vries. Hij is intussen al geslaagd voor het eerste examen Nederlands, het intake gesprek. Hij wil nu al beginnen met de cursus Nederlands op de universiteit in Nijmegen.

Pater Patrick Ezeonwu

Pater Patrick Ezeonwu is op 20 maart 2019 aangekomen op Schiphol. Hij is afkomstig uit Nigeria en is benoemd voor de Nederlandse Provincie. Ook hij verblijft de eerste maanden in onze gemeenschap in Gennep om Nederlands te leren met de hulp van Paul Cuypers en taalmaatje Miek de Vries. Hij begint al enkele woorden in het Nederlands te zeggen en ons goede morgen en welterusten te wensen, enz.

Lezing: Van Sterksel tot missionaris in Afrika: witte paters en missie door Albert de Jong CSSp deel 1 van 2

Inleiding

U zult zich waarschijnlijk wel afvragen wie hier voor u staat om een lezing te geven bij gelegenheid van de laatste reünie van oud-studenten van de witte paters die gehouden wordt in het kader van het honderdvijftig jarig bestaan van de sociëteit van de missionarissen van Afrika.

Ik ben Albert de Jong, spiritijn en heb 30 jaar in Oost-Afrika gewerkt, zowel in de pastorale als in het wetenschappelijk onderwijs. Na mijn doctoraat in 1994 heb ik twintig jaar kerkgeschiedenis gedoceerd eerst drie jaar in Tanzania, daarna zeventien jaar in Kenia, in Nairobi aan het Tangaza University College.

Als missionaris in hart en nieren trek ik missie als zodanig niet in twijfel. Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat ik niet kritisch kan oordelen over missionaire toestanden en praktijken. Ik sta volledig achter het principe van missie als een van de wezenlijke opgaven van de kerk. Het tweede Vaticaans concilie zegt zelfs dat het in zekere zin de enige taak van de kerk, haar reden van bestaan, is. 'De pelgrimerende kerk is krachtens haar natuur op zending gericht.'

Al in de tijd dat ik op het kleinseminarie van de paters van de H. Geest in Weert zat, in de jaren 1956-1963, kwam ik in aanraking met de witte paters. Wat de aanleiding was, weet ik niet meer; misschien had het iets te maken met een uitwisseling van studenten, maar ik kan me wel herinneren dat ik op het St. Paulus College in Sterksel op bezoek ben geweest. Één ding staat me nog helder voor de geest: er was een zwembad bij, een faciliteit die wij in Weert moesten ontberen.

Maar vooral in Oost-Afrika heb ik op een meer indringende wijze kennis gemaakt met witte paters, Nederlanders en leden met een andere nationaliteit. Ik heb er de beste herinneringen aan en sta nog vol bewondering voor hun missionaire bewogenheid, bekwaamheid en prestatie. Ik zal er slechts twee noemen. Piet van Pelt, die directeur was van het Pastoral Centre in Kipalapala, waar ik direct na aankomst in 1974 in Tanzania een cursus Swahili volgde. Hij was een grote kenner van het Swahili en van de gebruiken en tradities van de Tanzaniaanse stammen. Veel later heb ik onder Aylward Shorter die rector was van Tangaza University College in Nairobi, als vicerector met hem gewerkt. Shorter was een uitzonderlijk begaafd geleerde en bestuurder. Dit zijn er twee die er uitschieten, maar naast dezen zijn er nog veel meer, te veel om op te noemen.

Het geheel van deze lezing staat in het perspectief van de missie. Als eerste punt

belicht ik het verschijnsel roeping om witte pater te worden en de milieu's waaruit de missiecongregaties in het algemeen en de witte paters in het bijzonder rekruteerden. Daarbij zeg ik ook iets over de ontwikkeling en neergang van Sterksel en Santpoort. Als tweede punt geef ik een evaluatie van diocesane kleinseminaries en die van missiecongregaties met betrekking tot de betekenis van oud-studenten voor de emancipatie van de katholieken, vooral in het zuiden van ons land, en ik wijs daarbij ook op de vaardigheden die ze op het seminarie opgedaan hebben. Als derde punt schenk ik aandacht aan het missionaire gehalte van de filosofische en theologische opleiding in Esch en 's-Heerenberg. Als vierde punt behandel ik de missiemotivatie van de witte paters. Ten slotte beschrijf ik het veranderende image van de witte paters na het Tweede Vaticaans concilie.

Het kleinseminarie: roeping, milieu, opgang en neergang

U bent hier allen naar toe gekomen omdat u de witte paters een warm hart toedraagt. Uw middelbare schoolopleiding hebt u te danken aan hen. Deze opleiding heeft de meesten van u in staat gesteld om uit te breken uit het dorpsmilieu, voorbereidend wetenschappelijk onderwijs te volgen en daarna de diverse vormen van hoger onderwijs. Zo werd de grondslag gelegd voor een goede baan in de maatschappij.

Het begon allemaal voor u op het kleinseminarie van de witte paters: het St. Paulus College in Sterksel dat opgericht werd in 1926. In 1952 kwam daar het Lavigerie College in Santpoort bij dat toen de hogere klassen huisvestte. Op de een of andere manier kwamen jongens op het einde van de basisschool (de vroegere lagere school) die wel priester of missionaris wilden worden in contact met de witte pater die promotiewerk deed, ook

wel propagandist genoemd. Onder de spiritijnse studenten werd hij roepingensboer genoemd. Voorwaarde voor toelating tot het St. Paulus College was: "een ernstig verlangen om missionaris van Afrika te worden." Ook werd er gelet op 'degelijke deugden van thuis meegebracht, een prettig karakter, een flink stel hersens en een goede gezondheid.' Het ging er niet om om brave Hendrikken te rekruteren. Veeleer wilde men jongens die 'niet zaniken en niet suffen, maar wel kerel[s] [zijn] met fut en edelmoedigheid in je botten.' Een jongen van 12/13 jaar wist natuurlijk niet wat het inhield om witte pater te worden. Het meest waarschijnlijke is dat hij op de een of andere manier in contact was gekomen met een witte pater uit zijn dorp of stad, of dat hij het tijdschrift van de witte paters, Afrika, had gelezen. Ook missiefilms kunnen een rol gespeeld hebben, zoals Ria Rago of Amor Ira van de paters van het Goddelijk Woord of de Wraak der Geesten die door een Belgische witte pater was gemaakt. Verder kan van invloed zijn geweest de missieromantiek in diverse almanakken, missieblaadjes en missiekalenders. Slechts zelden was er een expliciete religieuze motivatie. Die ontwikkelde zich later voor wie het volhield.

Een precieze beschrijving van een roeping om witte pater te worden kom je niet vaak tegen in de literatuur. Een dergelijk fenomeen laat zich maar moeilijk onder woorden brengen. Een witte pater beschrijft het als 'een eenvoudige gedachte die uitgroeit tot een groot verlangen.' Toch heb ik een enigszins uitvoerige beschrijving van zo'n roeping gevonden. Het gaat hier om een jongeman die witte pater wilde worden. Hij is genomen uit het bekende boek van Marga Kerklaan, Het einde van een tijdperk. 'Van kindsbeen af wilde ik priester worden. De motivatie: dicht bij Jezus zijn. De in het tabernakel wonende

Heer sprak mij op de een of andere manier aan. Ik was dan ook vaak in de kerk te vinden en vond het heerlijk als ik de koster mocht helpen. In 1935 kwam Heerroom met verlof in Nederland. Toen hij hoorde van mijn "roeping" vond hij dat het hoog tijd werd dat ik naar een seminarie ging. Heerroom was Witte Pater en mijn ouders beslisten dat ik dat dan ook maar moest worden. Ik ging dus naar hun college. Dat was wonderlijk want ik was doodsbenauwd om missionaris te worden. Films als "Ria Rago" met tovenaars en wilde beesten en al die armoe, hadden me veel schrik aangejaagd. Bovendien was ik in de veronderstelling dat missionarissen altijd rijst moesten eten en daar gruwde ik van. Langzamerhand raakte ik toch gewend op het college en vertrouwd met het idee missionaris te worden. (...) Ik raakte om zo te zeggen met het idee verzoend.' Deze jonge man 'ging dus op studie,' dat was de uitdrukking. Er werd niet gezegd: hij gaat voor priester of missionaris leren. Als je ouders onbemiddeld waren, ging je vanzelf naar een missiecongregatie. Missionarissen werden 'goedkope paters' genoemd. Studenten op een kleinseminarie van een missiecongregatie konden op een koopje studeren. Maar dat was zelfs nog een offer voor veel gezinnen; het werd gebracht uit liefde voor kerk en missie. Ook werd wat studie betreft vaak minder hoge eisen gesteld dan aan een diocesaan kleinseminarie. Als je bij de wereldheren niet mee kon, kon je het altijd nog proberen bij een missiecongregatie. Er is in Nederland nooit echt onderzoek gedaan naar de milieu's waaruit de missionarissen kwamen. Maar in missionaire publicaties wordt verwezen naar de volgende sociale achtergronden: kinderen uit grote gezinnen, land- en tuinarbeiders, kleine zelfstandigen, kleine boeren, lage ambtenaren. Weinig hoge ambtenaren, weinig gegoede burgerij, weinig fabrieksarbeiders. Ze behoorden tot

gezinnen uit katholieke streken boven de rivieren: West-Friesland, De Streek, het Westland, Twente en de Achterhoek, Friesland met een aantal katholieke dorpen rond Bolsward, de bollenstreek rond Lisse en Hillegom, en natuurlijk uit Brabant en Limburg. Waarschijnlijk is het aantal kinderen van fabrieksarbeiders onderschat.

Bij de witte paters lag het wat anders. Zij hebben in het begin van hun vestiging in Nederland tot aan de oorlogsjaren studenten aangetrokken die niet uit bovengenoemde milieu's kwamen, zoals het geval was met de meeste andere nieuw gestichte missiecongregaties. De oorzaak hiervan wordt gezocht in de uitstraling van Lavigerie en zijn contacten met de hogere bourgeoisiekringen in Frankrijk. Deze namen contact op met de hogere burgerkringen in Nederland. Na de oorlog is dat veranderd. Veel witte paters waren toen van boerenafkomst of kwamen uit een familie van tuinders of handarbeiders.

Het St. Paulus College werd in 1916 geopend met 58 studenten verdeeld over de drie eerste jaren humaniora. Vóór die tijd werden kleinseminaristen ondergebracht in bestaande colleges in Weert, Uden, Gemert en Heeswijk. Gestaa groeide het aantal studenten. In september 1946 was het getal opgelopen tot 173. Het jaar daarop waren er al meer dan 200. Dit was te veel voor een huis dat gebouwd was voor een gemiddelde van 150 studenten. Daarom werden de hoogste klassen gehuisvest in St. Charles in Esch waar de filosofen verbleven. Zij verhuisden naar het theologicum in 's-Heerenberg totdat het nieuwe college in Santpoort zijn deuren opende in 1952. In 1956 was het aantal studenten 230 voor Sterksel en Santpoort tezamen. In 1962 waren het er nog 154. Maar het aantal studenten liep nog verder terug. Als mogelijke oorzaken hiervan worden onder andere genoemd: het afnemen van de

grote gezinnen; de grotere mogelijkheden om te studeren en het verlies van aanzien van het missiewerk.

Op het eind van de jaren zestig werden de twee kleinseminaries van de witte paters noodgedwongen gesloten. Het St. Paulus College in 1966 en het Lavigerie Collge twee jaar later. Een oud-leraar van het St. Paulus College, Cor van den Brand WP, memoreerde het in mineur. 'In 1964 sloot ik een periode af van zeven jaar als leraar en prefect op het St. Paulus College te Sterksel. Toen ik daar in 1957 aankwam, werd juist een nieuw opvoedkundig systeem ingevoerd, waarbij de studenten van de laatste vier klassen in gemengde groepen gingen studeren, werken en leven. Een eigen verantwoordelijkheid nam de plaats in van het bekende surveillantensysteem (...). In die tijd begonnen de kleinseminaries niet alleen tegen elkaar te voetballen maar ook overleg te plegen over aanpassing van de reglementen aan de ontwikkelingen in de samenleving. Openheid, inspraak en verantwoordelijkheid deden hun intrede. In 1964 werd ik benoemd voor het bisom Bukavu in Zaïre. (...) Toen ik vanwege oorlogsomstandigheden in 1967 vervroegd terugkeerde, was het echter al een jaar gesloten. De studenten waren verhuisd naar het seminarie Beekvliet en de broeder-opleiding naar Oudenbosch. In Santpoort was het Lavigerie College nog open om de studenten die er waren, hun opleiding te laten voltooien. "Want," zeiden de confraters die er leraar waren, "ze denken er niet meer over om missionaris te worden; die tijd was voorbij."

De rol van ex-seminaristen in de katholieke emancipatie

De twee kleinseminaries van de witte paters hebben net zoals de andere kleinseminaries van missiecongregaties een voortrekkersrol gespeeld om talrijke

jonge mannen van eenvoudige komaf een kans te bieden die tot ver in de negentiende eeuw alleen was weggelegd voor zonen van de gegoede burgerij, namelijk de mogelijkheid om voortgezet onderwijs te volgen. Het belang van de emanciperende rol die de kleinseminaries van de missiecongregaties hebben gespeeld kan ook met cijfers aangeduid worden. Van de zonen afkomstig uit de lagere milieus die rond 1950 naar een kleinseminarie gingen, ging in Noord-Brabant zo'n 40 tot 50 percent naar een missieseminarie tegenover slechts een goede zes procent naar de diocesane kleinseminaries in die provincie, te weten Beekvliet in Sint-Michielsgestel en Ypelaar in Nieuw Ginneken. De kerkelijke overheden die de kleinseminaries bestuurden spraken vanuit hun optiek over rendementsverlies als seminaristen hun studie niet afmaakten. Al in de eerste decennia van de twintigste eeuw braken meer dan de helft van de studenten van kleinseminaries hun opleiding af. Rond 1952 werd het aantal studenten die de opleiding voortijdig verlieten geschat op 75%. Later werd het wel 80 tot 90%.

Sprak men in kerkelijke kringen over rendementsverlies met betrekking tot kleinseminaries waarvan het overgrote deel van de studenten hun opleiding tot priester niet voltooiden, in maatschappelijk opzicht was het resultaat enorm groot. 'Dankzij de kleinseminaries kregen enkele generaties jonge mannen die in de meeste gevallen geen toegang zouden hebben tot andere vormen van voortgezet onderwijs, toch een basis mee die hen in het verdere leven en ook in hun beroeps carrière buitengewoon van pas zou blijken te komen. Zij hebben dankzij die basis een belangrijke rol kunnen spelen in de culturele en maatschappelijke emancipatie van vooral het katholieke zuiden van Nederland.' Zij die weggingen hadden anders vrijwel zeker nooit kunnen

doorstuderen. Al in 1951 zinspeelde de provinciaal van de witte paters Herman Hartman hierop toen hij schreef over het St. Paulus College dat het 'een centrum' was 'vanwaar vele jonge mensen zijn uitgegaan over de wijde wereld om er, hetzij als Priester, hetzij als leek rijke vruchten voort te brengen voor Kerk en Maatschappij.' Zo kon er gezegd worden: 'Iedereen in Brabant die geen boer was of priester, had op het seminarie gezeten.' Of ook: 'Tot 1960 toe (kwamen) vrijwel alle journalisten bij katholieke kranten of tijdschriften, van het seminarie.'

Naast het feit dat ex-seminaristen van kleinseminaries een al of niet erkende gymnasiale opleiding hebben ontvangen, kregen zij een vorming mee waarvan zij heel hun leven lang profijt hebben gehad. Deze vorming kan gevoeglijk in vijf factoren uiteengelegd worden.

Als eerste factor kan gewezen worden op het feit dat jongemannen op het seminarie discipline leerden. Voor de meesten was de overgang van een huiselijke situatie naar een gestructureerd leven in het kleinseminarie groot. Daar heerste de strakke dagorde van de klok. Bovendien werd het leven in een kleinseminarie bepaald door orde en tucht, die gebaseerd waren op surveillance en een systeem van beloning en straf. Zo heeft bijna elke student geleerd gedisciplineerd en ordelijk te werken, een eigenschap die in het latere leven goed van pas kwam.

Een tweede factor die voor het leven na het kleinseminarie van nut kan zijn geweest is de mogelijkheid die het kleinseminarie bood om een netwerk op te bouwen. In de kleinseminaries van missiecongregaties studeerden jongemannen die kwamen van buiten hun dorp, provincie en vanuit heel het land. Zo konden zij vriendschappen en relaties aangaan die ook na hun seminarietijd van belang waren voor hun professionele carrière. Een 'old boys

network' ontstond waarop zij een beroep konden doen in hun latere leven.

Een derde factor die van belang lijkt te zijn is het feit dat kleinseminaristen een culturele bagage meekregen. Seminaristen maakten dankzij het seminarie kennis met de klassieke werken uit de wereldliteratuur. Er werd gezongen en gemusiceerd. Toneelstukken werden opgevoerd. Bovendien leerden zij er beschaafde omgangsvormen.

Een vierde factor die in dit opzicht van belang was, is het feit dat jongemannen op het kleinseminarie hun horizon konden verbreden. De wereld werd voor hen opeens veel groter dan hun eigen dorp, stad of provincie. Op kleinseminaries van missiecongregaties werd aandacht besteed aan andere continenten, speciaal aan die waar een bepaalde congregatie haar

missionarissen naar toestuurde. Zo werd een mondiaal bewustzijn gecreëerd waarin zij kennismaakten met andere volken en culturen.

Een laatste factor dat van belang kan zijn voor het leven en werk van ex-kleinseminaristen is de behoefte om assertiviteit te ontwikkelen in het seminariebestaan. Kleinseminaristen verloren hun natuurlijke bescherming van het ouderlijk gezin door naar het seminarie te gaan. Vaak was het seminarieleven hard. Jongens in de puberteit konden in hun omgang met elkaar meedogenloos en hardvochtig zijn. Daarom was het zaak assertief te leren zijn, voor jezelf op te komen en een overleveringsstrategie te ontwikkelen. Deze vaardigheden kwamen goed van pas bij het maken van een maatschappelijke carrière.

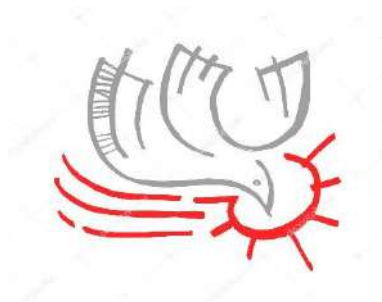
Familiedagen en reünie in 2019

De familiedag voor de overleden medebroeders is op zaterdag 4 mei in Gemert

De familiedag voor de familie van de medebroeders is op zaterdag 11 mei in Gennepe

De reünie met de oud-collega's is op de 2e Pinksterdag, 10 juni, in Gennepe

Nieuwtjes uit de Nederlandse Provincie

Alphée Mpassi (Berg en Dal) is geslaagd voor zijn masterscriptie. Hij gaat nu zijn proefschrift schrijven en hoopt te kunnen promoveren. Wij wensen hem hier veel succes bij.

Eugene Aweyevu (Gennep), die 9 januari uit Ghana in Nederland is aangekomen, is geslaagd voor zijn eerste taalexamen (intake) en wil graag nu al beginnen met de taalcursus op de universiteit in Nijmegen.

Cyril Inam (Gennep) gaat 27 maart verhuizen naar Rotterdam.

Jules David Malonga (Gennep) gaat met Pasen verhuizen naar Handel.

Patrick Ezeonwu, uit Nigeria, is op 20 maart in Nederland aangekomen. Hij zal de komende tijd doorbrengen in Gennep om Nederlands te leren met de hulp van Paul Cuypers en Miek de Vries.

Pater Toussaint Ngoma, provinciaal van Congo Brazza, is sinds 19 maart voor enkele dagen op bezoek in Gennep om de medebroeders uit Congo Brazza op te zoeken in Nederland.

Pater Joseph Shio van het Algemeen Bestuur in Rome kwam ook op 19 maart even langs in Gennep. Hij is enkele dagen in Nederland op bezoek bij Harrie Tullemans (Oeffelt).

De heer Jan Bindels die al jaren bij ons op het economaat werkt gaat op 1 april met pensioen, maar wil daarna wel als vrijwilliger doorgaan om ons waar mogelijk te helpen. Zijn opvolgster is Dinie van der Wiel die sinds 1 januari in dienst is op het economaat.

Trudie Smits, secretaresse van het P.B., is op 11 februari geopereerd aan haar heup. Haar revalidatie duurt toch wat langer dan ze zelf had gedacht. We hebben haar met enkele medebroeders uit Gennep een bezoek gebracht wat ze zeer op prijs heeft gesteld. Ze wil tot 1 juni bij ons blijven werken op het secretariaat en haar opvolgster inwerken die door het P.B. wordt aangenomen en op 1 mei gaat beginnen.

Voordat er wordt begonnen met de uitbreiding van de Libermannhof moet er eerst een nieuwe kapel worden gebouwd. Deze kapel is gepland naast de loopgang van de Spiritijnenhof naar de Libermannhof, tussen de loopgang en de Hilhorst (flatjes). De tekeningen liggen ter inzage in de soos en worden van vele commentaren voorzien. We zijn benieuwd hoe het gaat worden.

Adreswijziging

25 C. Inam
Slinge 775
3086 EZ Rotterdam

Wij gaan er vanuit dat u de nieuwsbrieven wilt blijven ontvangen. Wilt u deze niet meer ontvangen, dan kunt u zich afmelden via: secretariaat-cssp@missie-geest.nl